

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ З НИЗЬКИМ РІВНЕМ ЗДОРОВ'Я ДО САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ

Подольяка А. Є., Безніс О. Є.

Харківський національний аграрний університет

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. Розглянуто організаційно-методичні умови побудови процесу фізичного виховання у вузі для формування мотивації студентів до самостійних занять фізичними вправами. Проведено анкетне опитування 180 студентів. Вивчено мотиваційні пріоритети студентів різних вузів у сфері фізичної культури, визначено їх відношення до системи фізичного виховання, що діє у вузі, і оцінено її ефективність. Доведено, що формування ціннісного відношення до фізичного виховання можливе на основі використання диференційованого підходу до навчальних занять, здійснюваного на основі вивчення мотивації і комплексної діагностики індивідуальних якостей студентів.

Ключові слова: фізичне, виховання, мотивація, студенти.

Аннотация. Подольяка А. Е., Безніс Е. Е. Мотивация студентов с ослабленным здоровьем к самостоятельным занятиям физическим воспитанием в вузе. Рассмотрены организационно-методические условия построения процесса физического воспитания в вузе для формирования мотивации студентов к самостоятельным занятиям физическими упражнениями. Был проведен анкетный опрос, в котором приняли участие 180 студентов. Изучены мотивационные приоритеты студентов разных вузов в сфере физической культуры, определено их отношение к действующей в вузе системе физического воспитания и проведена оценка ее эффективности. Доказано, что формирование ценностного отношения к физическому воспитанию возможно на основе использования дифференцированного подхода на учебных занятиях, осуществляемого на основе изучения мотивации и комплексной диагностики индивидуальных качеств студентов.

Ключевые слова: физическое, воспитание, мотивация, студенты.

Abstract. Podolyaka A., Beznis E. Motivation of students with the weakened health to independent employments by a physical culture in the institute of higher. A research purpose was a study of features of influence organizationally-methodical terms of construction of process of physical education in the institute of higher on forming of motivation of students to employments by physical exercises. The comparative analysis of features of organization and maintenance of the system of physical education is conducted in the different institutes. The questionnaire questioning of students is conducted. During the questionnaire questioning motivational priorities of students of different institutes of higher are studied in the field of physical culture and sport. Their attitude is certain toward the operating in the institute of higher system of physical education.

Key words: physical, education, motivation, students.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Студенти – це основний трудовий резерв країни, це майбутні батьки, і їх здоров'я та благополуччя є запорукою здоров'я та благополуччя всієї нації. Однією з актуальних проблем навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти є ступінь утвердження в студентів позитивного ставлення до фізичного виховання та спорту. У зв'язку з цим важливим є вивчення мотивів, інтересів і потреб сучасної молоді до занять фізичними вправами [9]. Формування інтересу до занять фізичною культурою і спортом – це багатоступінчатий процес: від набуття перших елементарних гігієнічних знань і навичок до глибоких психофізіологічних знань теорії і методики фізичного виховання [3].

Фізична культура для студентів спеціальних медичних груп повинна проходити з використанням корегуючих здоров'я технологій про що зазначено у авторів В. В. Пономарева, Н. И. Мансуровой, Н. В. Арнст [5]. Разом з широким розвитком і подальшим удосконаленням організованих форм занять фізичною культурою, вирішальне значення мають самостійні заняття фізичними вправами. Формування позитивного відношення студентів до самостійних занять фізичними вправами є одночасно метою, засобом, механізмом і чинником успішності навчання студентів у галузі фізкультурної освіти [1; 2].

Аналіз науково-методичної літератури [1; 3; 6 та ін.] виявив недостатню спрямованість наукових досліджень на вивчення питань формування позитивного відношення студентів до самостійних занять фізичними вправами з урахуванням особливостей прояву властивостей особистості студентів, їх фізичної під-

готовленості, функціонального стану. Тому виникає необхідність пошуку нових форм організації і засобів формування позитивного відношення студентів до самостійних занять фізичними вправами [6; 8]. У науково-методичній літературі недостатньо висвітлені й розроблені педагогічні основи фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп, організація, зміст і особливості їх фізичного виховання; принципи, методи навчання фізичним вправам і послідовність їх застосування; засоби, форми оздоровчої роботи. Дослідження виконано відповідно до основних напрямків Цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації».

Мета дослідження: вивчення організаційно-методичних умов побудови процесу фізичного виховання у вузі для формування мотивації студентів спеціальних медичних груп до самостійних занять фізичними вправами.

Завдання дослідження:

- визначити недоліки роботи фахівців у формуванні мотивації до самостійних занять фізичними вправами у студентів спеціальних медичних груп;
- виявити психолого-педагогічні умови для успішного формування мотиваційно-ціннісного відношення студентів до самостійних занять фізичною культурою і спортом.

Методи дослідження: аналіз наукової і навчально-методичної літератури, педагогічні спостереження; опитування і анкетування; методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи наукову і навчально-методичну літературу [4; 7], опитування студентів різних спеціальностей і курсів нефізкультурних вузів (Харківського автомобільно-дорожнього і Аграрного університетів) виявлені ос-

новні групи мотивів до самостійних занять фізичною культурою у вузі: оздоровчі, рухово-діяльні, конкурентні (змагання), естетичні, комунікативні, пізнавально-розвиваючі, творчі, професійно-орієнтовані, виховні, культурологічні, статусні, адміністративні (навчальна успішність) і психологічно-значимі.

З метою виявлення домінуючих мотивуючих чинників на заняттях фізичною культурою у студентів спеціальних медичних груп нами було проведено анкетне опитування, в якому взяли участь 180 студентів першого і другого курсів харківських університетів: Автомобільно-дорожнього й Аграрного. Для проведення досліджень використовувалися анкети змішаного типу (студенти могли вибирати один або декілька варіантів відповіді).

За даними опитування студентів, 97,3 % висловлюють бажання підвищити свою фізичну підготовленість, відзначаючи, що вони керуються наступними мотивами:

- зміцнення здоров'я – 88,6 %;
- отримання заліку – 74,3 %;
- формування красивої статури – 51,3 %;
- розвиток фізичних якостей – 44,5 %;
- творчо-пізнавальна рухова діяльність – 37,7 %;
- емоційна розрядка, спілкування – 14,8 %;
- виховання професійно важливих якостей – 1 %.

Велика частина студентів, у яких переважає адміністративна мотивація (74,3 %), не на належному рівні мають можливість виконати поставлену перед ними мету курсу «Фізичне виховання», оскільки їх домінуючі мотиви до занять фізичними вправами (отримання заліку) не відповідають завданню зміцнення умотивованості занять фізичною активністю надалі. Високий рівень вимог, що пред'являється до студентів на заліку, з одного боку, стимулює їх до занять фізичними вправами впродовж навчання у вузі, а з іншого, може сприяти формуванню негативної мотивації і привести до відмови від занять фізичною культурою і спортом у будь-яких формах відразу після закінчення вивчення студентом дисципліни «Фізичне виховання». Також хотілося б відзначити, що одна з основних мотивацій (професійна орієнтованість), яка тісно пов'язана з вихованням професійно важливих якостей майбутнього дипломованого фахівця, переважає тільки в 1 % студентів.

Серед чинників, які спонукають студентів займатися самостійно, незадоволеність змістом учбових занять з фізичного виховання, переважна більшість студентів вказали на відсутність можливості займатися обраним видом спорту (цей чинник відзначили 38,7 % студентів). На недоліки в матеріально-технічному забезпеченні фізичного виховання (відсутність сучасного інвентарю і устаткування) вказали 40 % студентів. Чинником, що викликає незадоволеність заняттями, також є надмірне фізичне навантаження для 13,3 % студентів, а для 10,8 % студентів навантаження на заняттях, навпаки, недостатньо. Якість проведення заняття викладачем не задовольняє 6,2 % студентів.

Кожній людині, яка вирішує завдання зміцнення здоров'я, раніше або пізніше, доводиться займатися самостійно. Позитивні мотивації до фізкультурних занять обумовлюють прагнення до здорового способу життя (88,6 % студентів). Формування позитивного відношення студентів до самостійних занять фізичними вправами зумовлюється структурно-функціо-

нальним підходом до фізичного виховання в єдності теоретичного і практичного компонентів, включаючи проблему паралельного формування знань і уміння самостійно займатися фізичними вправами, відходом від жорсткої регламентації занять. Результати педагогічних спостережень доводять, що потреба у самостійній формі занять виникає, особливо, у студентів спеціальних медичних груп. Специфіка самостійної пізнавальної діяльності полягає в тому, що робота виконується індивідуально, без допомоги викладача, але виконується відповідно до завдань викладача.

Аналіз результатів дослідження доводить, що впродовж навчання більшість студентів віддають перевагу заняттям фізичними вправами у фітнес-клубах (24,5 %), і лише незначна частина студентів вважає за краще займатися фізичними вправами на базі вузу у позаучбовий час (12,8 %). Самостійно займаються 18,5 % студентів, з них за програмами, вибраними на власний розсуд – 2,7 % та за програмами фахівців, не пов'язаних з вищим навчальним закладом, – 10,3 %. Не займаються самостійно, віддаючи перевагу заняттям фізичними вправами на учбових заняттях, 61,7 % студентів. Цей факт говорить про те, що кафедрам фізичного виховання необхідно приділяти більше уваги проблемі надання студентам знань про методику самостійних занять фізичними вправами.

Індивідуалізація занять з фізичного виховання можлива при умові врахування соціально-психологічних чинників, а не тільки результатів оцінки стану здоров'я і фізичної підготовленості студентів. Завдяки індивідуальним заняттям студенти можуть знайти сферу діяльності, більшою мірою відповідну їх фізичному розвитку, інтересам і схильностям. Більшість опитаних студентів спеціальних медичних груп (67,3 %) виявили бажання знати більше про організацію самостійних занять фізичними вправами.

Раціонально організований процес теоретичної і методичної підготовки є чинником, який спонукає студентів до занять фізичними вправами, і дає можливість навчити їх методиці планування фізичного навантаження і контролю її ефективності в системі самостійних занять, що особливо важливе студентам, для яких ця форма занять є переважною.

Проведений аналіз дозволяє зробити наступні **ВИСНОВКИ:**

- більшість студентів свідомо відносяться до фізичної культури, як способу поліпшення власної фізичної підготовленості і здоров'я, і визначають оздоровчу спрямованість як пріоритетну (88,6 %);
- бажання підвищити свою фізичну підготовленість висловлюють близько 97,3 % студентів, але самостійну активність для досягнення мети проявляє тільки 55,8 % (заняття у позаучбовий час на базі вузу відвідує 12,8%, заняття у фітнес-клубах – 24,5% та самостійно займаються 18,5%), ці результати пов'язані з недоліками пропаганди активного та здорового способу життя;
- студенти які займаються самостійно (18,5 %) користуються частіше порадами фахівців, не пов'язаних з вищим навчальним закладом (10,3 %), але є й такі, які підбирають програми на власний розсуд (2,7 %), цей факт говорить про те, що кафедрам фізичного виховання необхідно приділяти більше уваги проблемі надання студентам знань про методику самостійних занять фізичними вправами;
- мотиваційно-ціннісне відношення до фізич-

ного виховання можливо на основі використання диференційованого підходу, здійснюваного на основі вивчення мотивації і комплексної діагностики індивідуальних якостей студентів.

Подальші дослідження передбачається провести у напрямку вивчення інших проблем організації учбових занять студентів спеціальних медичних груп як засобів формування мотивації до здорового способу життя у студентів вищих навчальних закладів.

Література

1. Коломійцева О. Аналіз рівня фізичної підготовленості і мотивації до занять фізичним вихованням студентів 1–3 курсів дорожньо-будівельних спеціальностей / О. Коломійцева, С. Зайцева / Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теорет. журн.]. – Харків : ХДАФК, 2011. – № 4. – С. 7–9.
2. Кошелева Е. А. Организационно-методические условия построения процесса физического воспитания в вузе как фактор формирования мотивации студентов к занятиям физической культурой / Е. А. Кошелева // Физическое воспитание студентов. – 2012. – № 3. – С. 70–73.
3. Рогов М. Г. Ценности и мотивы личности в системе непрерывного профессионального образования : дис. д-ра псих. наук. / М. Г. Рогов. – Казань : КГТУ, 1999. – 347 с.
4. Слостенин В. А. Педагогика : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед.] / В. А. Слостенин. – М. : Академия, 2007. – 567 с.
5. Физическое воспитание студентов специальной медицинской группы : [учебное пособие] / под ред. В. В. Пономарева, Н. И. Мансуровой, Н. В. Арст. – Красноярск, 2005. – С. 15.
6. Фішев Ю. О. Оцінка мотиваційних факторів до занять студентів фізичною культурою / Фішев Ю. О., Луценко Л. С., Щербак Р. М. // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теорет. журн.]. – Харків : ХДАФК, 2012. – № 3. – С. 164–169.
7. Ценностно-мотивационные ориентации студентов вузов в современной России (К проблеме мониторинга качества образования) : [сб. статей под ред. науч. пед. проф. И. А. Зимней.]. – М., 2000. – 88 с.
8. Цыбиз Г. Г. Новый подход в проведении занятий по физическому воспитанию студентов / Г. Г. Цыбиз, А. Г. Гниденко, Н. И. Черныш // Физическое воспитание студентов. – 2010. – № 6. – С. 74–78.
9. Яковлева И. А. Организационно-педагогические условия формирования культуры здоровья студентов : автореф. дис. канд. пед. наук : 11.10.08 / И. А. Яковлева. – Красноярск : КГПУ им В. П. Астафьева, 2008. – 22 с.

